

Padomes secinājumi par orgānu ziedošanu un transplantāciju

(2012/C 396/03)

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME

Eiropas Komisijas rīkoti žurnālistiem paredzētie semināri par orgānu ziedošanu un transplantāciju;

ATGĀDINA,

— Komisijas paziņojumu "Rīcības plāns orgānu ziedošanas un transplantācijas jomā (2009–2015). Ciešāka sadarbība starp dalībvalstīm" ⁽¹⁾, kurā norādīti desmit prioritārie pasākumi, lai palīdzētu dalībvalstīm risināt trīs galvenos uzdevumus orgānu ziedošanas un transplantācijas jomā, proti, 1) palielināt orgānu pieejamību, 2) uzlabot transplantācijas sistēmu efektivitāti un pieejamību un 3) uzlabot kvalitāti un drošumu;

— paraugprakses un mācību programmu izstrādi valstu un Eiropas līmenī, izmantojot atbalstu, ko sniedz ES rīcības programma veselības jomā;

2. ATGĀDINA,

— cik svarīgi ir mudināt cilvēkus apņemties pēc nāves kļūt par orgānu donoriem;

I. PALIELINĀT ORGĀNU PIEEJAMĪBU

1. ATZINĪGI VĒRTĒ

— valstu programmu izstrādi ar mērķi uzlabot rezultātus visos mirušu donoru orgānu ziedošanas procesa posmos (no donoru identifikācijas un uzglabāšanas līdz orgānu iegūšanai un transportam);

— ka pēc nieru transplantācijas nieru slimību pēdējā stadijā pacientu dzīves kvalitāte ir augstāka un izmaksas ir zemākas, nekā izmantojot dialīzi, kā apliecina, piemēram, Apvienotās Karalistes (*Department of Health*, 2009) un Francijas (*Haute Autorité de Santé*, 2010) iestāžu veiktā analīze;

— Eiropas rokasgrāmatas izstrādi par dzīvu donoru orgānu ziedošanas praksi attiecībā uz nieru un aknu transplantātiem;

— ka pacientiem, kuru dzīvības glābšanai vajadzīgi citi orgāni, nav medicīnisku alternatīvu;

— paraugprakses izplatīšanu, piemēram, izmantojot Eiropas rokasgrāmatu par transplantātu donoru koordinēšanas sistēmu izveidošanu un uzturēšanu attiecībā uz mirušu donoru orgānu ziedošanu;

— ka – lai gan šis jautājums ir valstu kompetencē – katrai dalībvalstij ir pārredzamā veidā valsts līmenī precīzi jāizplāno un jāorganizē donoru piekrišanas sistēmas un jāpārvalda gaidīšanas saraksti;

— plānoto visaptveroša pārskata izstrādi par donoru piekrišanas valstu sistēmām, kā arī darbu, kas tiek veikts, lai integrētu intensīvās aprūpes speciālistu līdzdalību mirušu donoru orgānu ziedošanas procesā;

— ka dalībvalstīm ir noteikta prasība aizsargāt dzīvos donorus pret iespējamem riskiem, fizisku kaitējumu un finansiāliem zaudējumiem saistībā ar ziedošanas procesu, kā arī nodrošināt brīvprātīgu un bezmaksas ziedošanu, kā paredzēts Direktīvā 2010/53/ES;

— nozīmi, kāda ir profesionālām apvienībām, piemēram, Eiropas Orgānu transplantācijas biedrībai (ESOT) un tās nodaļai – Eiropas Transplantātu koordinatoru organizācijai un Eiropas Orgānu ziedošanas komitejai (ETCO-EDC);

— cik svarīgs ir pārredzamas un vispusīgas informācijas nodrošinājums, lai stiprinātu sabiedrības uzticību transplantācijas sistēmu vērtībai, kuru pamatā ir gan dzīvu, gan mirušu donoru orgānu ziedošana;

— dalībvalstu veikto darbu, turpinot attīstīt dzīvu donoru orgānu ziedošanas programmas, vienlaikus nodrošinot dzīvo donoru vispusīgu aizsardzību, kā tika apspriests veselības ministru neoficiālajā sanāksmē 2012. gada 10. un 11. jūlijā;

— ka ir jāuzsver intensīvās un neatliekamās aprūpes speciālistu atbildība un jāpanāk, lai orgānu ziedošana būtu viens no lēmumiem, ko pieņem saistībā ar pirmsnāves aprūpi;

— to, ka tiek organizētas valstu informētības vairošanas kampaņas un Eiropas iniciatīvas, piemēram, Eiropas Padomes rīkotās Eiropas orgānu ziedošanas dienas un

— ka orgānu iegūšana no dzīviem cilvēkiem transplantācijas vajadzībām ir rūpīgi jāpārbauda katrā gadījumā atsevišķi, ņemot vērā attiecīgus kritērijus, īpaši principu, ka cilvēka ķermeni nedrīkst izmantot finansiāla labuma gūšanai;

⁽¹⁾ 16545/08 (COM(2008) 819 galīgā redakcija).

3. AICINA DALĪBVALSTIS

1. arī turpmāk dalīties speciālās zināšanās par visiem svarīgākajiem aspektiem orgānu ziedošanas un transplantācijas programmās, lai būtu iespējams mācīties citai no citas un palielināt pieejamo orgānu skaitu;
2. nodrošināt pastāvīgas mācības speciālistiem, kas iesaistīti mirušu donoru orgānu ziedošanā un transplantācijā, tostarp gan donoru transplantātu koordinatoriem, gan darbiniekiem intensīvās un neatliekamās aprūpes nodaļās;
3. dalīties informācijā par donoru piekrišanas valsts sistēmām;
4. izveidot vispusīgus mehānismus dzīvo donoru aizsardzībai, tostarp apsekošanas reģistrus vai sarakstus atbilstīgi Direktīvas 2010/53/ES prasībām;
5. izveidot pārredzamus un oficiālus mehānismus, ar kuriem dzīviem donoriem atlīdzina radušās izmaksas un vajadzības gadījumā kompensē ienākumu zudumu, kas tieši saistīts ar orgānu ziedošanas procedūru;
6. uzlabot pacientu un viņu ģimenes locekļu informētību par dažādām transplantēšanas iespējām, tostarp mirušu un dzīvu donoru orgānu transplantāciju, kā arī par citām alternatīvām aizstāšanas terapijas iespējām. Kopumā uzlabot informāciju par orgānu ziedošanu un transplantāciju un iesaistīt veselības aprūpes speciālistus pienācīgas informācijas sniegšanā par orgānu ziedošanu;
7. apmainīties ar informāciju par savām saziņas stratēģijām un proaktīvi informēt plašu sabiedrību, tostarp izmantojot sociālos plašsaziņas līdzekļus;
8. kopā ar valsts un starptautiskām profesionālām apvienībām izstrādāt un vajadzības gadījumā uzlabot programmas sadarbībai ar intensīvās un neatliekamās aprūpes speciālistiem, lai optimizētu iespējamo donoru apzināšanu un mirušu donoru orgānu ziedošanas procesa realizāciju;

II. UZLABOT TRANSPLANTĀCIJAS SISTĒMU EFEKTIVITĀTI UN PIEEJAMĪBU

4. ATZINĪGI VĒRTĒ

- to, ka dalībvalstis par orgānu un pacientu apmaiņu slēdz un īsteno divpusējus vai daudzpusējus nolīgumus, kuros tiek ievērots Madrides rezolūcijā⁽¹⁾ norādītais pašpietiekamības princips transplantācijā;

⁽¹⁾ Madrides rezolūcija par orgānu ziedošanu un transplantāciju. Valstu atbildība nodrošināt pacientu vajadzības, ievērojot PVO principus. Transplantācija. 2011. g.; 91 (11S): S29- S31.

- to, ka valstu transplantācijas organizācijas slēdz sadarbības nolīgumus, piemēram, dienviņu transplantācijas aliansi;
- speciālo zināšanu apmaiņu par transplantācijas sistēmām starp dalībvalstu kompetentajām iestādēm un ar Eiropas orgānu apmaiņas organizācijām, īpaši *Eurotransplant* un *Scandiatransplant*;

5. ATGĀDINA,

- ka, starp dalībvalstīm noslēdzot un īstenojot divpusējus vai daudzpusējus nolīgumus, rodas vērā ņemama iespēja dalībvalstīs ārstēt vairāk pacientu un efektīvi izmantot lielāku skaitu pieejamu orgānu;
- ka atbilstīgi Direktīvai 2010/53/ES valstu iestādēs ir vajadzīgas pietiekamas administratīvās spējas;
- ka orgānu tirdzniecība ir cilvēka pamattiesību – piemēram, cilvēka cieņas un neaizskaramības – pārkāpums un negatīvi ietekmē sabiedrības uzticību un potenciālo donoru gatavību ziedot orgānus;
- ka zināšanu un pētījumu trūkums par dažiem orgānu transplantācijas zinātniskiem un organizatoriskiem aspektiem, kā arī vajadzīgo speciālo zināšanu trūkums dažās jomās ierobežo ar transplantāciju saistītu darbību plašāku attīstību Eiropas Savienībā;

6. AICINA DALĪBVALSTIS

1. aktīvi iesaistīties mērķsadarbības nolīgumos, ja valstī ir mazāk nekā desmit miruši donori uz miljonu iedzīvotāju vai ja tajā nav īpašas transplantācijas programmas;
2. attiecīgā gadījumā valsts transplantācijas spēju uzlabošanai izmantot Kopienas instrumentus;
3. arī turpmāk dalīties informācijā par transplantācijas darbību organizāciju, finansēšanu un uzraudzību;
4. iesaistīties operatīvā pārrobežu orgānu apmaiņā, tostarp piedaloties kopīgā rīcībā, kas veltīta pārrobežu apmaiņas nolīgumiem un sāks darboties 2013. gadā;
5. attiecīgā gadījumā atbalstīt valsts mēroga un starptautisku sadarbību starp transplantācijas iestādēm un policijas un muitas dienestiem, lai konstatētu un novērstu orgānu tirdzniecību;

7. AICINA EIROPAS KOMISIJU

1. atbilstīgi Pasaules Veselības organizācijas un Eiropas Padomes ieteikumiem orgānu transplantāciju iekļaut pret cilvēku tirdzniecību vērstu ES iniciatīvu ⁽¹⁾ darbības jomā;
2. Eiropas Pētniecības programmā “Apvārsnis 2020” pievērsties pētījumiem par tehniskiem un organizatoriskiem transplantācijas aspektiem;

III. UZLABOT KVALITĀTI UN DROŠUMU

8. ATGĀDINA,

- ka Direktīvā 2010/53/ES ir noteikti transplantācijai paredzētu cilvēku orgānu kvalitātes un drošības minimuma standarti;

- ka ir jāuzlabo zināšanas par transplantācijas pacientu veselības stāvokli, lai vēl vairāk optimizētu transplantēšanas darbības, ņemot vērā orgānu trūkumu;

9. AICINA DALĪBVALSTIS

1. dalīties informācijā par dalībvalstu procedūrām atļauju piešķiršanai orgānu iegūšanas organizācijām un transplantācijas centriem;
2. dalīties speciālās zināšanās par orgānu transplantāciju no paplašinātiem kritērijiem atbilstošiem donoriem (piemēram, gados vecākiem donoriem), lai palielinātu pieejamo orgānu skaitu, vienlaikus nosakot kvalitātes un drošuma ierobežojumus šādai praksei;
3. iesaistīties zināšanu apkopošanā un apmaiņā par kvalitāti un drošību un pacientu apsekošanas standartizētu reģistru vai sarakstu izveidē, balstoties uz kopīgi izstrādātiem un apstiprinātiem paraugiem.

⁽¹⁾ Direktīva 2011/36/ES par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību (OV L 101, 15.4.2011., 1. lpp.).